

Jäljet johtavat sylttytehtaalle

Omatoimikävelysesite N:9

Syyskuun 18. päivä vuonna 1931 Parvoontielä autonkuljettaja Väinö Toivoselle ja hänen apurilleen tuli jano. Miehet päättivät pistäytyä juomassa vettä tien varrella olevasta Tattarisuon lähteestä. Lähteellä Toivonen huomaa jotain, joka vie janohalut: lähteen pinnalla kellui ihmisen irti leikattu peukalo! Paikalle hälytyttyt viranomaiset kaivoivat lähteestä ruumiinosan toisensa jälkeen. Lopputulos oli karmaiseva: Kahdesta lähteestä löytyi 30 ihmisen eri ruumiinkappaletta. Tattarisuolta käynnistyi yksi Suomen rikoshistorian merkellisimmistä tapauksista, joka muun muassa synnytti suomen kieleen sanonnan: jäljet johtavat sylttytehtaalle. Tattarisuon laidalta alkanut kammottava juttu vei tutkinnan pian kohti itäistä kantakaupunkia - Kallion kulmille. . .

Jäljet johtavat sylttytehtaalle -kävelyoppaassa esitellään tarinaan liittyviä paikkoja.

KALLION
KÄVELYJUTTU
ERIKOSTO

Kallion kävelyfestivaali

1. Harjun ruumishuone,

Alexi Kiven katu 1-3 (talon suunnittelija Albert Nyberg, rakennusvuosi 1923) nykyinen Harjun nuorisotalo

Tapauksen tultua julki, alkoi poliisille sadella yleisövihjeitä. Yksi niistä koski Harjun ruumishuoneen ikkunoista ”öiseen aikaan nähtyjä punaisia ja vihreitä vilkkuvia valoja”. Todistajien mukaan ruumishuoneella oli myös öiseen aikaan kesällä 1931 vierailut toistuvasti miehiä, jotka vaateista päätellen olivat ”parempaa väkeä”. Miehet olivat saapuneet autoilla keskiyön aikaan, ja poistuessaan miehillä oli ollut käsissään paketteja, joiden kantamisessa talon vahtimestari oli avustanut.

Kun vielä vahtimestarin kotoa löytyi valokuvia ruumiista sekä ”omituisia puoliuskonnollista kirjallisuutta”, uskoi poliisi napanneensa syyllisen. Vahtimestari Johan Elias Saarenheimo pidätettiin.

Harjun pariuhuone (ruumishuone) palveli Malmin hautausmaata vuosina 1923 - 1954. Harjun ja Malmin välillä oli junayhteys, jonka kautta vainajat siirrettiin hautausmaalle.

2. Syltityhdas puutalo Kirstinkatu 8,

Josafatinkadun kulma (talo purettu)

Saarenheimon pidätyksen jälkeen pääkaupunkiseudun lapualaismielinen Ajan Sana -lehti (8.10.1931) otsikoi: Tattarisuon arvoitus ratkeaa. Johtavatko jäljet syltityhtehtaalte?

Artikkelissa väitettiin Saarenheimon vierailleen toistuvasti Alppiharjussa Kirstinkadulla sijainneessa makkara- ja syltityvalmistamossa ja vihjailtiin vahtimestarin myyneen ruumiinosia valmistamon raaka-aineeksi.

Uutinen todettiin pian höpöhöpö-jutuksi. Syltityvalmistamo haastoi Ajan Sanan oikeuteen ja voitti, ja suomen kieli sai samalla uuden sanonnan. Saarenheimo puolestaan vapautettiin kolmen viikon kuluttua. Häntä ei saatu yhdistetyksi ruumiiden silpomisiin.

Tehdas on hieman harhanjohtava nimitys Kirstinkadun ja Josafatinkadun kulmassa sijain-

neelle kovaonniselle liikkeelle. Kyseessä oli lähinnä pieni, talon kivijalassa sijainnut makkaraapuoti, joka myi itse valmistamiaan lihajalosteita.

3. Hämeentie 72 puutalo 1930-luvulla

(purettu)

Heinäkuussa 1932 poliisi pidätti kalliolaisen sekatyömies Vilho Kallion. Tattarisuon tapaus alkoi selvitä. Jäljille päästiin, kun naapurit tekivät ilmiannon Kalliosta. He olivat kummastelleet seinän takaa kuuluvaa ääntä, kun ompelukone tikkasi vartin putkeen yhtä ainoaa tikkiä. Oudolla tikkauksella ei ommeltu, vaan sillä peitettiin luiden sahaamisesta lähtevää ilkeää ääntä. Samalla paljastui, että asunnossa majaili okkulttisia menoja harrastanut ryhmä, joka oli koko Tattarisuon mysteerion takana! Tätä ennen oli jo selvinnyt, että ruumiinosat olivat peräisin Malmin rivihautoista.

Ryhmän johtaja Vilho Kallio, tunnettiin myös lempinimillä Noita-Kallio, Piru-Kallio ja Poppa-Kallio. Lisäksi rituaaliryhmään kuuluivat kalliolainen nahkurin vaimo Ida Widen (ryhmän selvännäkkijä), hänen poikansa Johan Hedman, vanhempiensa avun varassa elävä Hilma Sundberg, siivooja Hilda Friman ja satamatyömies Ville Saari.

4. Franzéninkatu 12

(talon suunnittelija Jalmari Peltonen, 1927)

Noitamenoja harjoittaneen ryhmän motiiveja ruumiiden silpomiseen ja lähteeseen upottamiseen olivat:

1. Estää Lapuan liikkeen marssi Helsinkiin.
2. Saada lähteeseen kätkeyty aarre. Luvassa olevasta jättipotista Vilho Kallio oli saanut tiedon itseltään Venäjän keisarin kummitukselta.
3. Suorittaa koko maailmankaikkeuden järjestyksen ja toimivuuden kannalta oleellisia toimenpiteitä. Näitä toimenpiteitä suoritettiin Tattarisuon lähteen kautta sinettien eli ruumiinosien avulla. Tämä synkkä joukkio majaili Kallion ja Sörnäisten alueella useissa eri osoitteissa. Kal-

lio ja hänen luokseen myöhemmin muuttanut Widen asuivat Franzéninkatu 12:ssä.

5. Pengerkatu 27

(talon suunnittelija Erik Törnqvist, 1927)
Ensimmäinen tavoite ryhmällä oli estää heinäkuun 1930 talonpoikaismarssi. Ja sen estämiseksi ryhmä-Kallio hautasi Mäntymäelle nuorten kyyhkysten verellä kirjoitettuja loitsulappusia, pergamentteja. Kyyhkysia pyydystettiin muun muassa Pengerkadulla erään asunnon ikkunanlaudalta leivänmurujen avulla. Talonpoikaismarssiin eivät ryhmän loitsut tehonneet, vaan se järjestettiin alkuperäisen suunnitelman mukaan.

6. Fleminginkatu 18 / Helsinginkatu 21

(talon suunnittelijat Gösta Kulin ja John Wikan-de, 1913)

Ruumiinosia eli sinettejä lähdettiin hakemaan yleensä silloin, kun Widen näki näyn. Siitä tiedettiin, että lähteellä oli nälkä. Ryhmä matkasi Malmin hautausmaalle ajamalla aluksi kuutosen raitiovaunun pääte pysäkille Arabiaan, josta käveltiin Vanhankaupunginkosken ja Viikin kautta Malmin hautausmaalle ja sieltä linjahaudoille, joihin haudattiin lähinnä irtolaisia ja muita vähäosaisia. Vainajista irrotetut sinetit uhrattiin noin kolme kilometrin päässä Tattarisuon lähteelle. Fleminginkatu 18 on puolestaan kadun vanhin talo, ja tarina kertoo sen valmistuneen aikoinaan rikkurivoimin.

7. Josafatinkatu 7 puutalo 1930-luvulla (purettu)

Tattarisuon tapausta oli tiivisti seurannut myös Helsingin Sanomien reporteri Armas ”Kuha” Kauhanen. Toimittaja oli saanut vihiä, että eräältä Josafatinkatu 7 asukkaalta voisi saada lisätietoa Tattarisuon mysteeriin. Kauhanen kävi keväällä 1932 tapaamassa ennustajana tunnettua naista ja oli tiedustellut näkisikö ennustaja kahvinporoista, kuinka Tattarisuon ruumiinsiilpomiset olivat tapahtuneet. ”Tulkaa keskiyöllä”, oli nainen vastannut ja vetänyt

oven kiinni. Hänen takanaan huoneessa istui kaksi miestä. Kauhanen ei palannut Josafatinkadulle.

Myöhemmin Kauhanen oli seuraamassa tapauksen oikeudenkäyntiä ja syytettyinä olivat samat henkilöt, jotka lehtimies oli nähnyt asunnossa. ”Olen tehnyt elämäni suurimman tyhmyyden”, Kauhanen valitti myöhemmin, kun lehtimiesuran paras juttu oli näin valunut käsistä.

8. Mäntymäki

Mäntymäki oli kallioinen ja metsäinen kukkula Eläintarhan alueen etelälaidalla lähellä Töölönlahtea, joka tunnettiin vappujuhlien pitopaikkana. Alueella sijaitsi 1800-luvulla Tallberg-niminen huvila. Mäelle haudattiin keväällä 1918 sisällissodan aikana punakaartilaisia. Vainajat siirrettiin myöhemmin Malmille.

9. Tattarisuon lähteet

(Bussi n: 75, pysäkki Hämeentie 35)

Ryhmän jäsenistä Kallio sai kahden vuoden ja neljän kuukauden tuomion. Saari kolme vuotta. Muut ryhmän jäsenet saivat ehdollista. Tuomiot olivat silloisen rangaistusasteikon keskivaiheita. Tuomioihin vaikutti se, että tekijät eivät selvästikään olleet täysin syyntakeisia.

Tattarisuon lähteet ovat edelleen olemassa. Ne löytyvät Tattariharjuntien ja Porvoonväylän välistä, Malmin lentokentän kiitotien päästä ja lähteille pääsee bussilla numero 75 (Tattariharjuntien pysäkki). Paikalla on nyt vedenottamo. Tattarisuon lähteiden vettä käytetään tarvittaessa kriisitilanteessa.

Lähteet:

Esoteerinenmaantiede.blogspot.fi (Marko J. Leppänen), HS -kuukausiliite (11/2010), Kun kansa itse ratkaisi arvoituksen, (Pyrö Waltari, pro gradu tutkielma 2011).

Jäljet johtavat syltityhtaalle

Kartta

